

**FYLKESMANNEN
I ROGALAND**

Deres ref.:

Vår dato: 16.10.2015

Vår ref.: 2015/4210

Arkivnr.: 461.5

Fiskå Mølle AS
Fiskåvegen 1010
4120 TAU

Postadresse:
Postboks 59 Sentrum,
4001 Stavanger

Besøksadresse:
Lagårdsveien 44, Stavanger

T: 51 56 87 00

F: 51 52 03 00

E: fmropost@fylkesmannen.no

www.fylkesmannen.no/rogaland

Fiskå Mølle AS - Tillatelse etter forurensningsloven til utfylling i sjø på eiendommen gnr. 7, bnr. 5, Fiskå, Strand kommune

Fylkesmannen i Rogaland har ferdigbehandlet søknaden fra Fiskå Mølle AS av 26.03.2015, og har på visse vilkår besluttet å gi tillatelse etter forurensningsloven og forurensningsforskriften til utfylling i sjø. Vilkårene fremgår på side 10-12. Vi varsler gebyr for saksbehandling av søknaden.

Tillatelsen omfatter utfylling av ca. 1 100 000 m³ sprengsteinsmasser, hvorav ca. 500 000 m³ kommer fra Ryfast-prosjektet. Utfyllingen vil dekke et sjøbunnsareal på maksimalt 64 000 m².

Vi viser til søknad av 26.03.2015, der S.K. Langeland AS på vegne av Fiskå Mølle AS søker om tillatelse til utfylling i sjø på eiendommen 7/5 ved Fiskå i Strand kommune. Det vises for øvrig også til andre dokumenter i saken.

Søknad og saksbehandling

Det er søkt om:

- Utfylling av ca. 1 100 000 m³ sprengsteinsmasser, hvorav ca. 500 000 m³ er Ryfastmasser
- Samlet vil utfyllingen dekke et sjøbunnsareal på ca. 64 000 m²
- Varighet: tentativt høst 2015 - vår 2017

I forbindelse med planer om utvidelse av industriområdet ved Fiskå er det behov for utfylling i sjø. En mindre del av omsøkt utfylling er allerede regulert i gjeldende reguleringsplan for Fiskå Mølle, og det pågår en utfylling fra land med rene masser fra planeringsarbeider i Nordmarka på Tau. Den pågående utfyllingen ble godkjent av Fylkesmannen i brev av 10.12.2009, og krevde ikke tillatelse etter forurensningsloven ettersom det skulle fylles ut med rene masser på ren sjøbunn. Det er nå blitt endringer i utfyllingsplanene, og det skal brukes masser fra Ryfast-prosjektet som inneholder skyteledninger av plast. Fylkesmannen anser derfor ikke disse massene for å være rene masser, i tillegg til at dette omhandler en vesentlig større utfylling enn den som nå pågår. Tiltakshaver har derfor søkt om tillatelse etter forurensningsloven til utfylling i sjø.

Arbeidet med pågående utfylling startet i 2012, og er i følge søker ikke avsluttet. Den fyllingen som det nå er søkt om vil være en forlengelse av pågående utfylling.

Ryfast-prosjektet skal være ferdig i 2019, og utfyllingsarbeidene ved Fiskå er tentativt planlagt gjennomført i perioden høst 2015 - vår 2017. Sprengsteinsmasser fra Ryfast-prosjektet skal fraktes med splittlekter fra Hundvåg i Stavanger kommune til Fiskå i Strand kommune. Disse massene skal deponeres med lekter opp til kote -3, og deretter vil det bli brukt andre, rene masser som skal deponeres fra land.

Miljøforhold

En sak skal være så godt opplyst som mulig før vedtak treffes, jf. forvaltningsloven § 17, naturmangfoldloven § 8 og forurensningsforskriften § 36-2.

Naturmangfold

- I følge Miljødirektoratets database «Naturbase» er det ikke registrert sjeldne, truede eller sårbare marine arter eller naturtyper i, eller i nærheten av, det omsøkte utfyllingsområdet.
- I følge databasen <http://temakart-rogaland.no>, er det foretatt registreringer av fiskemåke, som er kategorisert som nær truet (NT) i henhold til norsk rødliste 2010.
- I følge Fiskeridirektoratets kartportal ligger omsøkt utfyllingsområde i et lokalt viktig gytefelt for torsk.
- Omsøkt utfyllingsområde er/blir opparbeidet til industriformål.

Vannforekomst

- I følge databasen <http://vann-nett.nve.no> ligger omsøkt område i vannforekomsten «Årdalsfjord-ytre» som tilhører vanntypen «Beskyttet fjord/kyst». Vannforekomsten er foreløpig klassifisert med økologisk tilstand «god», mens den kjemiske tilstanden er «undefinert».
- Miljømål for 2021 for kjemisk tilstand er «oppnår god».

Bunnforhold

Multiconsult AS gjennomførte grunnundersøkelser av sjøbunnen i forbindelse med prosjektering av den pågående utfyllingen¹. Tre av borepunktene i undersøkelsen lå innenfor utfyllingsområdet som inngår i denne søknaden. Av disse fremgår det at det er relativt lite løsmasser i området hvor det nå skal fylles. Parker Maritime AS foretok i 2008² en kartlegging som avdekket at store deler av grunnen består av fjell. Videre grunnundersøkelser utført av Norconsult AS i august 2015³ påviste stedvise løsmasser på stort dyp, der deler av massene ble vurdert som løst lagret. Størstedelen av fyllingsarealet har løsmassetykkelse på mindre enn ca. 2 m, og i mange områder er løsmasselaget ubetydelig. Vanddypt varierer fra ca. 3 - 65 meter⁴.

Bunnsedimenter

I forbindelse med utredning av reguleringsplanen, som bl.a. omhandlet den pågående utfyllingen, ble det i 2008² tatt prøver av bunnsedimentene i området. Resultatene viste at sedimentene i det aktuelle området var rene, men at ett prøvepunkt øst for det tidligere omsøkte utfyllingsområdet var forurenset med m.a. tributyltinn (TBT) og polyaromatiske hydrokarboner (PAH) i tilstandsklasse 4 (dårlig) i henhold til Miljødirektoratets veileder TA-2229/2007. Verken den pågående eller den omsøkte utfyllingen vil berøre dette området. Ett av prøvepunktene ligger i området hvor fyllingen nå blir forlenget (ved fyllingsfoten til pågående utfylling). Her ble samtlige undersøkte forbindelser påvist i tilstandsklasse 1 (bakgrunn) og 2 (god).

¹ Multiconsult AS (2009) Totalsonderinger - Resultater. Utfylling Fiskå Mølle. Oppdragsnr. 214724-1. 24.11.2009.

² Norconsult (2008) Utredninger til reguleringsplan for Fiskå Mølle. Prosjektnr. 5007777. 15.08.2008.

³ Norconsult AS (2015) Fyllingsstabilitet Fiskå Mølle. Notat nr. RIG-03. Oppdragsnr. 5153576. 18.09.2015.

⁴ Norconsult AS (2015) Miljøundersøkelse, Fiskå mølle. Forurensningssituasjonen i sedimentet. Oppdragsnr.: 5153576. 20.08.2015.

Videre ble det i 2015⁵ tatt nye prøver av bunnsedimentene i utfyllingsområdet. Det ble forsøkt å ta prøver fra 8 prøvestasjoner, men på grunn av mye stein på sjøbunnen var det kun mulig å samle inn prøvemateriale fra 4 av disse (ekskl. referansestasjon). Stein-/fjellbunn ved flere lokaliteter gjorde prøvetakingen vanskelig, og det ble derfor kun samlet inn én eller to delprøver per stasjon, eller flere delprøver fra samme grabbmasse. Disse ble opparbeidet til én blandprøve per stasjon. Kjemisk analyse av blandprøvene påviste TBT (tributyltinn) i konsentrasjoner tilsvarende tilstandsklasse 3 (moderat) ved én av prøvestasjonene i utfyllingsområdet, samt i referanseprøven. Ved en annen prøvestasjon ble det påvist benzo(ghi)perylene (polyaromatisk hydrokarbon-forbindelse) i tilstandsklasse 3, samt i referanseprøven.

Søker har ikke planlagt tiltak for å hindre partikkelspredning under arbeidene. Det skal gjennomføres tiltak for å forhindre spredning av skyteledninger av plast fra massene under utlegging.

Planforhold

Omsøkt område ved Fiskå er regulert til industriområde, boligbebyggelse, næringsbebyggelse, vei, kai, vegetasjonsskjerm, angitt grønnstruktur kombinert med industri, havneområde i sjø og har i tillegg hensynssoner og rekkefølgekrav (Plan 11302014001 - Reguleringsplan for Fiskå industriområde). Reguleringsplanen ble godkjent av Strand kommunestyre 17.06.2015. Formålet med planen er å tilrettelegge for industriutbygging for eksisterende og ny virksomhet med behov for adkomst til sjø.

Høringsuttalelser

I henhold til § 36-6 forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften), ble søknaden lagt ut til offentlig ettersyn i perioden april - juni 2015.

Fylkesmannen har mottatt 3 høringsuttalelser til søknaden:

Fiskeridirektoratet region Sør

Fiskeridirektoratet viser til deres uttalelse av 13.03.2015 i forbindelse med utarbeidelse av reguleringsplanen, hvor det fremgår at det foregår en del fiskerier i sjøen utenfor Fiskå, bl.a. trålfiske etter reker. Det er også registrert gyteområde for torsk utenfor tiltaksområdet. Videre konstaterer Fiskeridirektoratet at den planlagte utfyllingen i sjø trolig ikke vil komme i direkte arealmessig konflikt med de interessene de skal ivareta i planarbeidet, men at reguleringsplanen likevel vil kunne ha negativ påvirkning på fiskeriinteresser i anleggsfasen, samt etter at området er regulert (eventuelle utslipp fra aktiviteten i området) Det bes om at anleggsarbeid som sprengning og utfylling i sjø blir lagt utenom gyteperioden (januar-april).

Videre påpeker Fiskeridirektoratet at det er viktig at fyllmassene som benyttes er rene, og at dette blir undersøkt nærmere for å hindre spredning av eventuell forurensning fra fyllmassene. De ønsker også at utfyllingsområdet må undersøkes nærmere for eventuell forurensning. Det bes også om at det benyttes siltskjørt under utfylling, og at det utvises særlig aktsomhet ved utfylling på eventuelt forurensede sedimenter. I tillegg bemerkes det at utfyllinger i sjø i utgangspunktet er uønsket av hensyn til permanente irreversible inngrep i naturmiljøet i sjø, og forutsetter at det ved en eventuell tillatelse blir stilt strenge vilkår til utførelsen av arbeidet.

Fiskarlaget Vest

Fiskarlaget påpeker at den planlagte utfyllingen er lokalisert i et gyteområde for torsk, og forutsetter at arbeidet med utfylling i sjø ikke foregår i gyteperioden. Videre må det forsikres om at

⁵ Norconsult (2015) Miljøundersøkelse, Fiskå mølle. Forurensningssituasjonen i sedimentet. Oppdragsnr.: 5153576. 20.08.2015.

bunnsedimentene ikke er forurenset, og dersom det blir påvist forurensning må det settes inn tiltak. Det må nyttes rene masser, og en bør bruke f. eks. siltgardin for å hindre spredning av finmasser i sjø. Dersom det ikke blir tatt nye prøver av bunnsedimentene i tiltaksområdet må søker synliggjøre at det ikke har skjedd en forurensning i det omsøkte utfyllingsområdet etter at prøvene ble tatt i 2008. Videre viser Fiskarlaget til vårt brev av 17.04.2015 angående varsel om endring av tillatelser til utfylling i sjø ved bruk av masser fra Ryfast-prosjektet, hvor det fremgår at Fylkesmannen vurderte å endre tillatelsene slik at det ikke ble tillatt å fylle ut med masser som inneholdt plastfiber. Med bakgrunn i dette påpeker Fiskarlaget at det i en eventuell tillatelse til utfylling fra Ryfast-prosjektet må stilles svært strenge vilkår, og at tiltaket må følges opp med jevne uanmeldte kontroller.

Strand kommune

Kommunen har ikke vesentlige merknader til søknaden, men påpeker at det må iverksettes tiltak for å hindre utslipp av plastfiber/skyteledninger, og ber Fylkesmannen vurdere fyllmassene fra Ryfast-prosjektet i et miljøperspektiv.

Søkers kommentarer til mottatte høringsuttalelser

I samsvar med bestemmelsene i forurensningsforskriften kapittel 36 (*Behandling av tillatelser etter forurensningsloven*) § 36-4, er søkeren blitt forelagt de mottatte uttalelsene og gitt anledning til å kommentere disse. På vegne av tiltakshaver gav S.K. Langeland AS kommentarer på høringsuttalelsene.

Kommentarer til Fiskeridirektoratets uttalelse

I følge søker vil et avbrekk i anleggsarbeidene i gyteperioden for torsk (januar-april) være komplisert i forhold til anleggsarbeidene, og er lite ønskelig. Videre påpekes det at alle kjente anvendelser av massene fra Ryfast-prosjektet innebærer utfylling eller dumping i sjø innenfor eller i nærheten av gytefelt. Søker mener det har liten betydning for torskebestanden i regionen om disse massene plasseres på Fiskå eller i alternative fyllinger. Søker er ikke kjent med hvor presist det faglige grunnlaget er for avmerkingen av slike gytefelt, og påpeker at en utfylling ved Fiskå vil være svært begrenset sammenlignet med utstrekningen av gytefelt.

Videre påpeker søker at når det gjelder fremtidige mulige utslipp fra industriområdet etter at dette er etablert, så foreligger det pr. dags dato ingen informasjon om anvendelsen av industriområdet og eventuelle farer for utslipp. Det kan forutsettes at eventuelle fremtidige utslipp behandles i en særskilt utslippstillatelse når det foreligger konkrete planer for arealbruken.

Søker vurderer deponering av steinmasser i sjø som gunstig på grunn av at det stabile oksygenfattige miljøet inne i en sjøfylling begrenser utlekking av eventuelle tungmetaller. Eventuelle alternativer med fylling på land ville, i følge søker, ha medført bedre oksygentilgang, og større fare for utlekking. Videre opplyses det om at massene fra Ryfast-prosjektet består av gneis og fyllitt, og at disse bergartene finnes naturlig på Fiskå, både over og under vann. I følge søker har Statens vegvesen opplyst om at det vil bli produsert fyllitt i de neste 4,6 månedene, før en går over i gneis. Dette medfører at fyllitt kun vil bli benyttet i de nederste lagene i fyllingen i områder hvor det er minst bølgepåvirkning. Resten vil bestå av gneis, som normalt regnes som en stabil bergart mht. utlekking av tungmetaller.

Når det gjelder innhold av miljøskadelige stoffer så viser søker til tidligere undersøkelser, og at den planlagte fyllingen ikke vil berøre området ved utløpet av Fiskåna, hvor det er påvist forurenset sjøbunn.

I følge søker vil bruk av siltskjørt ha en begrenset effekt mot flytende plast fra skyteledninger og sprøytebetong. Dersom et eventuelt siltskjørt skulle fungert effektivt måtte det ha dekket hele

vannsøylen. Grunnet dybdeforholdene i tiltaksområdet, mener søker at det er praktisk umulig å benytte seg av siltskjørt.

Videre kommenterer søker at når det gjelder strømforhold, så vil bredden på Årdalsfjorden (mellom Helgøy og Fiskå) reduseres fra 1,9 km til 1,8 km. Reduksjonen i bredde kommer langs land, hvor det er grunnest, og reduksjonen i strømtverrsnitt vil følgelig være vesentlig mindre. Søker antar derfor at fyllingen ikke vil medføre nevneverdig betydning for overordnede strømforhold i denne delen av fjorden, med mulig unntak for lokale strømmer langs sørsiden av Årdalsfjorden ved planlagt fylling. Det påpekes avslutningsvis at å bruke overskuddsmasser fra Ryfast-prosjektet til å utvide industriområdet ved Fiskå er en anvendelse med nytteverdi for samfunnet.

Kommentarer til Fiskarlaget Vest sin uttalelse

Her viser søker til sine kommentarer til Fiskeridirektoratets uttale, men orienterer om at det trolig ikke har skjedd en vesentlig endring av forurensningssituasjonen i området. Fyllingsarbeider har vært utført innenfor rammen av gjeldende reguleringsplan, og det har ikke vært aktiviteter som skulle tilsi økt forurensning av sjøbunnen i det planlagte utfyllingsområdet. Videre viser søker til at det, etter at søknaden ble sendt inn, ikke lenger blir benyttet plastfiber i sprøytebetongen i forbindelse med tunneldrivingen. Massene vil fremdeles inneholde skyteledninger av plast, og dette vil bli samlet opp som beskrevet i søknaden. Det skal legges vekt på å etablere gode rutiner for dette.

Kommentarer til kommunens uttalelse

Søker viser her til sine kommentarer til Fiskeridirektoratets uttale.

Fylkesmannens kommentarer til mottatte høringsuttalelser

Kommentarer til kommunens uttalelse

Fylkesmannen har ingen spesielle merknader til uttalelsen fra Strand kommune og viser til vurderinger og fastsatte vilkår i tillatelsen.

Kommentarer til Fiskeridirektoratet og Fiskarlaget Vest sine uttalelser

Vedrørende uttalelsen om gytefelt for torsk viser Fylkesmannen til vurderinger og fastsatte vilkår i tillatelsen som gjelder tiltak for å redusere partikkelspredning i gyteperioden.

Når det gjelder uttalelsen om forurensningssituasjonen i bunnsedimentene i tiltaksområdet, viser vi til den nye prøvetakingen av sjøbunnsedimentene som ble utført i august 2015, samt våre vurderinger knyttet til denne.

Som et resultat av Fylkesmannens endringer av utfyllingstillatelser⁶ tilknyttet bruken av sprengsteinsmasser som inneholder plastfiber til utfylling i sjø, har Statens vegvesen nå gått over til bruk av stålfiber. Plastfiberproblematikken ved bruk av Ryfast-masser til utfylling er da unngått, men spredning av skyteledninger vil fremdeles være en utfordring. Vi vil derfor vise til våre vurderinger og vilkår som omhandler oppsamling av skyteledninger av plast innenfor utfyllingsområdet.

Endring i fyllingsomfang

Etter at søknaden hadde vært ute til offentlig ettersyn kom det frem at berørt sjøbunnsareal hadde vært feilberegnet. Høringsbrevene oppga et fyllingsvolum på ca. 700 000 m³ og et berørt sjøbunnsareal på 48 000 m², mens de korrigererte størrelsene er henholdsvis 1 067 000 m³ og 64 000

⁶ Fylkesmannens brev av 08.05.2015 «Endring av tillatelse etter forurensningsloven til utfylling i sjø ved Solbakk, Strand kommune – Rv 13 Ryfast – Entreprise E02 Solbakk» og «Endring av tillatelse etter forurensningsloven til utfylling i sjø ved Buøy, Stavanger kommune – Rv 13 – Ryfast».

m². Søker hadde tidligere ikke oppgitt totalt utfyllingsvolum, kun volum av fyllingen opp til kote -3 meter (hvor det skal fylles med Ryfast-masser). Grunnet økningen i berørt sjøbunnsareal, ble høringsinstansene som kom med uttale til søknaden (Strand kommune, Fiskeridirektoratet, Fiskarlaget Vest) gjort oppmerksom på dette i e-post av 28.09.2015. De fikk da oversendt nye plantegninger, stabilitetsvurderinger, samt resultater fra nye sedimentundersøkelser, med frist på én uke for eventuelle kommentarer. Fylkesmannen mottok kommentarer fra Strand kommune i e-post av 01.10.2015.

Strand kommune vurderer avviket som relativt lite i forhold til det totale arealet som vil bli utfylt. Kommunen kan ikke se at avviket medfører vesentlige konsekvenser for området utover det som allerede er avklart i forbindelse med reguleringsplanen og utslippssøknaden. De opplyser også at kommuneplanen ikke har forbud mot denne type tiltak, og mener derfor at det er grunnlag for å ta stilling til utfyllingen i forbindelse med byggesøknaden. Videre ønsker de at utvidelsen avklares med Kystverket og Fiskerimyndighetene i forkant av byggesøknaden. I tillegg legger kommunen til grunn at fyllingen som helhet blir vurdert av Fylkesmannen som forurensningsmyndighet.

Sett i sammenheng med hele tiltaket medfører ikke økningen, etter Fylkesmannens vurdering, en vesentlig større belastning på miljøet. Fylkesmannen finner derfor at søknaden kan sluttbehandles nå. Tillatelsen og søknaden med relevante saksdokumenter vil også bli lagt ut til etterhåndskunngjøring på Fylkesmannens internettside, samt kunngjort i Strandbuen.

Fylkesmannens vurdering

Rettslig grunnlag

Fylkesmannen har vurdert søknaden ut fra de forurensningsmessige ulempene med tiltaket sammenholdt med de fordeler og ulemper tiltaket for øvrig medfører, jf. forurensningsloven §§ 11 og 16.

En sak skal være så godt opplyst som mulig før vedtak treffes, jf. forvaltningsloven § 17, naturmangfoldloven § 8, og forurensningsforskriften § 36-2. Vurderingstemaet suppleres av kravene i vannforskriften §§ 4-6, og kravene i naturmangfoldloven § 8-12 skal legges til grunn som retningslinjer ved skjønnsutøvelsen etter forurensningsloven.

Bruk av best tilgjengelige teknikker (BAT)

Våre vurderinger og krav er basert på prinsippet om bruk av best tilgjengelige teknikker (BAT), jf. forurensningsloven § 2 nr. 3 og naturmangfoldloven § 12 om bruk av miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder.

Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven krever at beslutninger også skal være begrunnet ut fra hensynet til naturmangfoldet der dette er relevant. Beslutning skal enten være basert på vitenskapelig kunnskap eller dersom dette ikke finnes, på «føre-var-prinsippet». Naturmangfoldet gjelder arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse, økologiske tilstand og effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskap skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.

Vannforskriften (nasjonale mål)/EUs vanndirektiv

Vannforskriften fastsetter miljømål for vannforekomster og inndeler vannforekomster i fem tilstandsklasser. Miljømålene i vannforskriftens § 4-6 innebærer at tilstanden i vannforekomstene skal beskyttes mot forringelse, og forbedres med mål om å oppnå god økologisk tilstand og god kjemisk tilstand. Dersom tiltaket fører til at vannforekomsten «Årdalsfjord-ytre» endrer tilstandsklasse i negativ retning, vil det foreligge en forringelse. Miljømålene skal nås, og forringelse er ikke tillatt med mindre vilkårene for å gjøre unntak er oppfylt, jf. vannforskriften §

12. Fylkesmannen har derfor vurdert om kravene i vannforskriften er til hinder for å gi tillatelsen etter forurensningsloven.

Miljøpåvirkning

Spredning av eventuelt forurensede bunnsedimenter

Omsøkt utfyllingsområde består stedvis av sedimenter og stedvis av fjell. Utførte sjøbunnsundersøkelser viser at det generelt er lite sedimenter i tiltaksområdet. Gjennomsnittskonsentrasjonene i de fire sedimentprøvene fra august 2015 ligger innenfor tilstandsklasse 1 og 2 for alle analyserte forbindelser i henhold til Miljødirektoratets veileder TA-2229/2007, med unntak av benzo(ghi)perylene og TBT som er i klasse 3 (moderat forurenset). Konsentrasjonene av TBT er likevel innenfor den anbefalte grenseverdien for ubetydelig risiko (TA-2230/2007). Fylkesmannen bemerker at det ikke har blitt utført risikovurdering av benzo(ghi)perylene. Konsentrasjonen ved én av prøvestasjonene overskrider grenseverdien for ubetydelig risiko, men gjennomsnittskonsentrasjonen av de fire blandprøvene er lavere enn grenseverdien for Trinn 1 (TA-2230/2007), og den overskridende enkeltkonsentrasjonen er ikke høyere enn grensen mellom tilstandsklasse III og IV, eller 2 x grenseverdi (klasse II/III). Det har ikke blitt gjennomført toksisitetstester av sedimentet, men basert på de data som foreligger vurderes det ikke å være behov for videre tiltak som følge av forurensning i utfyllingsområdet.

Bunnprøvene er hentet fra 4 prøvestasjoner, i tillegg til referansestasjon. Ifølge Miljødirektoratets veileder for håndtering av sedimenter (TA-2960/2012) skal det i områder som er grunnere enn 20 m tas prøver fra minst 5 stasjoner, der hver stasjon representerer et areal på maksimalt 10 000 m². I områder med sjøbunn dypere enn 20 m kan det forventes større homogenitet i sedimentstrukturen, og hver stasjon kan representere et areal inntil 40 000 m². På grunnlag av at store deler av utfyllingsområdet ligger på dybder over 20 m, samt at prøvetaking ble forsøkt ved flere stasjoner der det ikke var mulig å hente opp prøvemateriale, vurderer vi at de sedimentundersøkelsene som har blitt utført er tilstrekkelige for behandling av søknaden.

På grunnlag av resultatene fra prøvetakingen, samt at det generelt er lite sedimenter i utfyllingsområdet, vurderer Fylkesmannen at spredning av eventuelle miljøgifter vil være svært beskjeden. Partikkelspredningen vil i hovedsak mest sannsynlig være begrenset til spredning av partikler fra utfyllingsmassene.

Spredning av sprengsteinspartikler og finstoff

Tunnelmassene som skal brukes til utfylling består av fyllitt og gneis. Det er antatt at skadepotensialet fra partikler fra sprengsteinsmasser er høyere enn fra naturlige partikler ettersom de er skarpere. Avbøtende tiltak i form av siltgardin etc. er i dette tilfellet ikke mulig, ettersom deler av utfyllingsområdet har vanndybder rundt 62 m. Med hensyn til partikkelspredning fra sprengsteinsmassene, vil vi som avbøtende tiltak sette krav om turbiditetmåling med grenseverdier i gyteperioden for torsk.

Spredning av nitrogenforbindelser

Utfylling av sprengstein i sjø vil medføre spredning av nitrogenforbindelser (sprengstoffrester fra massene). I følge Norconsult⁷ vil nitrogenforbindelsene bestå av ca. 50 % ammonium-forbindelser og 50 % nitratforbindelser. Ammoniakk er akutt giftig i lave konsentrasjoner for fisk, og nitratforbindelser kan føre til overgjødning av vannmassene. I en annen utfyllingssak som gjelder bruk av masser fra Ryfast-prosjektet (Jåttåvågen, Stavanger kommune) forventet Norconsult at sjøens naturlige bufferegenskap, samt god vannutskifting i området, ville bidra til at konsentrasjonen av nitrogenforbindelser raskt vil fortynnes/finnes som ammonium og ikke ammoniakk, og at spredning

⁷ Norconsult AS (2013) Miljøvurderinger ved utfylling, og tiltaksplan. Jåttåvågen, Stavanger kommune. SHA_YM-051. Oppdragsnr. 5111687

av nitrogenforbindelser derfor kun vil ha en lokal effekt. Denne vurderingen kan trolig også applikeres til Fiskå, som har lignende lokale forhold, og tiltak med omtrent samme utfyllingsvolum.

Spredning av arsenforbindelser

Fyllitt fra Stavangerregionen har et naturlig høyt innhold av arsen. Fyllitt er ikke en reaktiv bergart, men eventuell utlekking kan ha negative konsekvenser da arsen kan danne svært giftige forbindelser. Norconsult AS⁸ utførte i 2013 i forbindelse med Ryfast-prosjektet grovberegninger på utlekking og utfelling av arsen i knust Stavangerfyllitt. Konsentrasjonen av utlekket arsen ved ristetest var 0,059 mg/kg. Mobiliteten til arsen i fyllitt henger sammen med fraksjonsfordelingen, dvs. at masser med en stor andel finkornet materiale (med stort sammenlagt overflateareal) har større utlekkingspotensiale enn masser som består av store blokker og stein. Beregninger basert på typiske fraksjonsfordelinger i tunnelsteinfyllinger har vist at det maksimale potensialet for utfelling av arsen i en fyllingskropp på 1 400 000 m³ genererer konsentrasjoner som ligger innenfor tilstandsklasse II (god) iht. Miljødirektoratets klassifiseringsveileder TA-2229/2007. I følge Norconsult indikerer dette at utlekking av arsen fra tunnelmasser av regional fyllitt ikke vil medføre uakseptabel miljørisiko. Fyllingsvolumet i det omsøkte tiltaket er mindre enn volumet Norconsults beregninger omhandler.

Oppsamling av avfall

Det har i løpet av våren 2015 vært et økt fokus rundt utslipp av plastfiber og skyteledninger til sjø i forbindelse med andre utfyllingstillatelser knyttet til Ryfast. Fylkesmannen har endret disse tillatelsene slik at det ikke er tillatt å fylle ut i sjø med sprengsteinsmasser som inneholder armeringsfiber av plast. Statens vegvesen har nå gått over til å bruke armeringsfiber av stål.

Sprengsteinsmasser kan fremdeles inneholde skyteledninger av plast. Fylkesmannen har derfor stilt krav om at det skal etableres en barriere som effektivt samler opp slike.

Samlet miljøpåvirkning

Søknaden omfatter arbeider i sjø som ved utføring kan føre til partikkelspredning. Partikkelspredningen vil i hovedsak være begrenset til spredning av partikler fra utfyllingsmassene, ettersom det er begrenset med sedimenter i utfyllingsområdet. Montering av lense, med hengende skjørt vil redusere faren for spredning av skyteledninger fra utfyllingsområdet, samt holde tilbake noe av partikkelspredningen i de øvre vannmassene.

Både anleggsarbeidene og fremtidig bruk av utfyllingsarealet kan ha negativ effekt på det marine miljø og vannforekomstens tilstand. Endringer i landarealets utforming kan også føre til endringer i lokale strømforhold i sjø, men denne påvirkningen antas å avgrenses til svært lokalt. I følge søker foreligger det ikke endelige planer for hvilken type virksomhet som skal benytte seg av landarealet i fremtiden, og dermed ikke informasjon om hvilke eventuelle utslipp som kan forekomme. Vi kan dermed ikke ta stilling til den fremtidige samlede belastningen på miljøet, kun utfyllingen som ett tiltak.

I følge Miljødirektoratets «Naturbase» er det i det omsøkte tiltaksområdet ikke registrert vernede, truede eller sårbare marine økosystemer eller naturtyper. NIVAs ålegrasmodellering viser at det er liten sannsynlighet for at det finnes ålegrasforekomster i det aktuelle tiltaks- og influensområdet ved Fiskå. Det er ikke foretatt biologisk mangfoldundersøkelser i området i forbindelse med denne søknaden. Tiltaksområdet er imidlertid plassert i et gytefelt for torsk. Partikkelspredning fra sprengsteinsmassene kan gi negative konsekvenser på fisk, spesielt i gyteperioden. Ettersom omsøkt utfylling berører en relativt liten del av det aktuelle gyteområdet, samt at det ikke er registrert viktige naturtyper som f. eks. ålegras, er det etter vår vurdering liten sannsynlighet for at omsøkt

⁸ Norconsult AS (2013) Næringsområde Buøy og Anleggsveg i Bangarvågen. SHA_YM-038. Oppdragsnr. 5111687.

utfylling vil medføre nevneverdige, varige skader eller ulemper for torsk (utenom fisk som oppholder seg i umiddelbar nærhet til anleggsarbeidene), forutsatt at arbeidene blir utført i henhold til fastsatte vilkår. Tiltaket strekker seg over et tidsintervall som trolig vil berøre to gyteperioder for torsk. Med hensyn til føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9, vil vi derfor stille krav til turbiditets-målinger med grenseverdier i perioden januar - april.

På bakgrunn av samfunnsnytte, planlagt utførelse og arbeidenes varighet, mener Fylkesmannen at det omsøkte tiltaket utført i henhold til fastsatte vilkår, utgjør en liten risiko for forringelse av miljøtilstanden i vannforekomsten som helhet, jf. miljømålet i vannforskriften § 4.

Videre skal utfyllingen foregå i tilknytning til et industriområde, hvor det allerede foregår en utfylling fra land. Det er derfor ikke sannsynlig at tiltaket vil gjøre ytterligere skade på naturmangfoldet ved Fiskå, utenom i det arealet som blir direkte påvirket av tiltaket, dersom vilkårene i denne tillatelsen blir fulgt. Nedslamming av sjøbunn i influensområdet kan forekomme under alle utfyllingsprosjekt der det ikke er mulig å benytte seg av siltskjørt til bunn. Resipientforholdene på stedet tilsier imidlertid at dette trolig i liten grad vil forekomme, ettersom tiltaket er planlagt i et relativt eksponert og åpent område, med trolig gode strømforhold ettersom det ikke er påvist mye sedimenter.

Metode

Tiltakshaver må dekke kostnadene ved å begrense eventuell skade på naturmiljø som følge av tiltaket, jf. naturmangfoldloven § 11. Fylkesmannen har under gjort en vurdering av forslaget til søker når det gjelder tiltak som skal hindre negative konsekvenser som følge av arbeidene.

Søker har foreslått å bruke lense med skjørt for oppsamling av skyteledninger av plast, og mener at det ikke er behov for flere avbøtende tiltak. På grunn av dybdeforholdene, samt trolig strømforholdene, vil det være vanskelig å benytte siltgardin til bunn. Fylkesmannen er enig i denne vurderingen, ettersom en eventuell siltgardin helt til bunn ville være praktisk umulig å holde på plass siden den måtte ha vært flere hundre meter lang, over et dyp som varierer mellom ca. 3 - 60 meter. En barriere bestående av lense med hengende skjørt vil bidra til at en får samlet opp skyteledninger av plast. Det vil være en forutsetning at tiltakshaver har kontroll på at skjørtet blir hengende vertikalt, selv om det ikke er forankret i bunn slik en siltgardin normalt er. Ettersom det ikke er mulighet for avbøtende tiltak for å hindre partikkelspredning under arbeidet, og det vil være problematisk for søker å stoppe utfyllingsarbeidene i gyteperioden, er vår vurdering at partikkelspredningen må begrenses, særlig i gyteperioden for torsk. Søker må derfor utføre kontinuerlige turbiditetsmålinger i gyteperioden, og sørge for at turbiditeten i vannmassene holder seg innenfor en fastsatt grenseverdi. Dersom turbiditeten overgår denne grenseverdien må tiltak gjennomføres, eller arbeidene stoppes opp til verdiene igjen når et akseptabelt nivå.

Fylkesmannen setter krav til at den planlagte utfyllingen skal sikres mot utrasing. Dersom det ved senere anledning blir aktuelt med endret bruk av utfyllingsområdet, eller andre tiltak i fyllingen som kan påvirke stabiliteten i negativ retning, skal dette konsulteres med fagkyndige, og eventuelt igangsettes nye vurderinger og tiltak.

Videre vil vi stille krav til at støy fra arbeidene/ og eller anleggstrafikk ikke skal overskride grenseverdiene i Klima- og Miljødepartementets «*Retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging*» (T-1442/2012).

Konklusjon

Vurdering av tiltaket etter §§ 8-12, jf. § 7 i naturmangfoldloven tilsier at naturen i området kan bli negativt påvirket. Tiltaket er i samsvar med reguleringsbestemmelsene for området. Utfyllings-

området ligger i et industriområde, som tidligere er påvirket av menneskelig aktivitet og inngrep. Fylkesmannen finner derfor å kunne gi tillatelse til utfyllingsarbeidet ved Fiskå, på visse vilkår. Tillatelsen er begrunnet med at tiltaket ikke vil føre til uakseptable miljøpåvirkninger, samt at det er liten risiko for forringelse av miljøtilstanden i vannforekomsten, forutsatt at tiltaket utføres i henhold til fastsatte vilkår.

Tillatelsen er gitt på grunnlag av opplysninger gitt i søknaden av 26.03.2015, og opplysninger fremkommet under behandling av søknaden.

Risikoklasse

Fylkesmannen skal som en del av behandlingen av omsøkt tiltak ved Fiskå plassere arbeidene i risikoklasse. Risikoklassifiseringen er et uttrykk for forurensningspotensialet som foreligger, og er gradert fra 1 til 4, der 1 er høyeste risiko. På bakgrunn av arbeidenes omfang og resipientforhold ved Fiskå, samt de opplysningene som er gitt i søknaden, vil anlegget bli plassert i **risikoklasse 3**.

Vedtak

Med hjemmel i loven om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) § 11, jf. § 16, og i henhold til forskrift om begrenning av forurensning (forurensningsforskriften) § 22-6, gir Fylkesmannen i Rogaland på visse vilkår Fiskå Mølle AS, tillatelse til utfyllingsarbeider ved Fiskå i Strand kommune. Tillatelsen omfatter utfylling av ca. 1 100 000 m³ sprengsteinsmasser, hvorav ca. 500 000 m³ vil bestå av masser fra Ryfast-prosjektet. Omsøkt utfyllingstiltak vil dekke et sjøbunnsareal på ca. 64 000 m².

Ved avgjørelsen av om tillatelse skal gis og ved fastsettingen av vilkår, er det lagt vekt på de forurensningsmessige ulemper ved tiltaket sammenholdt med de fordeler og ulemper som tiltaket for øvrig vil medføre. Prinsippene i naturmangfoldlovens § 8-12 er lagt til grunn som retningslinjer for beslutningen. Søknaden er også vurdert etter bestemmelsene i vannforskriften. Det stilles nedenfor vilkår om tiltak for å begrense eventuell forurensning, og for å motvirke skader på det marine miljø.

Tiltakshaver må dekke kostnadene ved å begrense eventuell skade på naturmiljø som følge av tiltaket, jf. naturmangfoldloven § 11.

Vilkår

Med hjemmel i forurensningsloven § 16 blir det stilt følgende vilkår for tillatelsen. Vilkårene er nummerert for å lette den planlagte rapporteringen, særlig med tanke på avvik.

1. Fiskå Mølle AS er ansvarlig for at tillatelsen blir overholdt, og plikter å orientere dem som skal utføre arbeidene i sjø om de vilkår som gjelder, samt de restriksjoner som er lagt på arbeidene. Det er Fiskå Mølle AS sitt ansvar å sørge for å fremskaffe alle nødvendige opplysninger slik at arbeidet kan gjennomføres tilfredsstillende og i henhold til tillatelse. Fiskå Mølle AS skal gi melding til Fylkesmannen når arbeidene starter.
2. I henhold til forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften) av 06.12.1996, plikter Fiskå Mølle AS å påse at det etableres internkontroll som sikrer at kravene i denne tillatelsen overholdes slik at arbeidet kan revideres. Fylkesmannen skal ha uhindret adgang til anleggsarbeidene, dokumenter mm., for å kunne føre tilsyn med arbeidene.

3. Avbøtende tiltak

- 3.1. Masser som brukes til utfylling i sjø skal være rene sprengsteinsmasser.
- 3.2. For å hindre spredning av skyteledninger av plast skal det etableres en barriere som gjør at eventuelt plastavfall samles opp effektivt og ikke spres til omgivelsene. Det skal etableres en rutine for oppfølging og vedlikehold av barrieren, samt åpning og lukking av barrieren for lekertransport. Rutinen skal sendes Fylkesmannen for godkjenning før oppstart.
- 3.3. Det skal tallfestes anslagsvis hvor mye skyteledninger som blir samlet opp før utfylling i sjø, og innenfor barriere, sett i forhold til hvor mye som finnes i sprengsteinsmassene. Tallfestingen skal dokumenteres.
- 3.4. For å avdekke om skyteledningene spres til omkringliggende områder, skal det utføres en jevnlig befaringsområde i nærheten av utfyllingsområdet. Strendene skal da ryddes for skyteledninger. Dette skal dokumenteres.

4. Overvåking og kontroll

4.1. Utfyllingens utforming og stabilitet

- 4.1.1. Utfyllingen skal utformes i henhold til fyllingsplan som beskrevet i søknaden av 26.03.2015, med skråningshelning på 1:1,5.
- 4.1.2. Utfyllingsarbeidene skal utføres på en måte som sikrer stabilitet i utfyllingen under og etter avsluttet arbeid.
- 4.1.3. Det skal mens utfylling av sprengsteinsmasser pågår gjennomføres løpende kontroll av deponerte mengder, lagtykkelser og skråningshelning.

4.2. Overvåking

- 4.2.1 Det skal gjennomføres overvåking av resipienten under arbeidene i sjø. Overvåkingen skal bestå av en daglig, visuell kontroll av tilstanden i resipienten for å sikre at tiltak for å hindre spredning av skyteledninger m.v. fungerer som tiltenkt.
- 4.2.2 Det skal gjennomføres kontinuerlige turbiditetsmålinger utenfor utfyllingsområdet i gyteperioden (januar-april). Grenseverdi for turbiditet settes til 10 NTU over verdi ved referansestasjon, jf. også vilkår 7. Målestasjoner skal godkjennes av Fylkesmannen før arbeidene starter.

5. Støy fra utfyllingsarbeidene og/eller anleggstrafikk skal ikke overskride grenseverdiene i Klima- og miljødepartementets «Retningslinje for behandling av støy fra arealplanlegging» (T-1442/2012).
6. Dersom det påtreffes kulturhistorisk materiale (glass, keramikk, vrakdeler, bearbeidet flint, etc.) må arbeidene stanses og Museum Stavanger AS og Rogaland fylkeskommune varsles (jf. lov om kulturminner §§ 8 og 14 tredje ledd).
7. Før anleggsarbeidene starter, må Fiskå Mølle AS ha etablert en beredskapsplan for akutt forurensning. Denne skal også inneholde tiltak som skal gjennomføres straks dersom det viser

seg at arbeidet medfører overskridelse av fastsatt grenseverdi for turbiditet, jf. vilkår 4.2.2, samt til uønsket spredning av skyteledninger, jf. vilkår 4.2.1. Beredskapsplan skal, i lag med målestasjoner for turbiditet, godkjennes av Fylkesmannen før arbeidene starter.

8. Ved avvik fra vilkår i denne tillatelsen eller andre uventede hendelser som berører ytre miljø er Fiskå Mølle AS ansvarlig for at Fylkesmannen varsles umiddelbart.
9. Når arbeidet er ferdig skal Fiskå Mølle AS utarbeide en rapport der samtlige resultater fra arbeidene presenteres, og hvor en dokumenterer at vilkårene i denne tillatelsen er oppfylt. Eventuelle avvik skal begrunnes og dokumenteres. Rapporten sendes Fylkesmannen innen 8 uker etter avsluttet arbeid.
10. Tillatelsen gjelder i 2 år fra dags dato.

Vi vil understreke at all forurensning fra arbeidene ved Fiskå isolert sett er uønsket.

Brudd på vilkår i en tillatelse medfører straffeansvar etter forurensningslovens § 78. Vi gjør oppmerksom på at denne tillatelsen ikke fritar for erstatningskrav for eventuelle skader eller ulemper som følger av virksomheten, jf. § 53. For å sikre at bestemmelsene i forurensningsloven eller tillatelsen blir overholdt, kan forurensningsmyndigheten fatte vedtak om tvangsmulkt til staten, jf. forurensningsloven § 73.

Vi gjør oppmerksom på at tillatelsen ikke fritar fra plikter i henhold til annen lovgivning.

Varsel om gebyr for saksbehandling

Fylkesmannens behandling av søknader om tillatelser etter forurensningsloven er omfattet av en gebyrordning, jf. kapittel 39 i forurensningsforskriften. Fylkesmannens behandling av denne saken har medført en ressursbruk tilsvarende gebyrsats 3 jf. forurensningsforskriften § 39-4. Fiskå Mølle AS skal derfor betale et gebyr på **kr 54 700,-** for Fylkesmannens behandling av søknaden.

Etter forvaltningsloven § 16 har partene i en sak rett til å uttale seg før vedtak blir gjort. Vi ber at eventuelle merknader angående gebyret sendes til Fylkesmannen innen 14 dager etter at dette varselet er mottatt.

Klageadgang

Tillatelsen kan påklages til Miljødirektoratet innen tre uker fra melding om vedtaket er mottatt. En eventuell, begrunnet klage stilles til Miljødirektoratet, og sendes Fylkesmannen i Rogaland.

Med hilsen

Marit Sundsvik Bendixen
ass. fylkesmiljøvern sjef

Marte Kjelby
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke underskrift

Saksbehandler: Marte Kjelby
Saksbehandler telefon: 51 56 87 48
E-post: fmromkj@fylkesmannen.no

Kopi til:

Strand kommune	Postboks 115	4126	JØRPELAND
Fiskeridirektoratet Region Sør	Postboks 185 Sentrum	5804	BERGEN
Kystverket Vest	Postboks 1502	6025	ÅLESUND
Museum Stavanger AS	Muségata 16	4010	STAVANGER
Fiskarlaget Vest	Slottsgaten 3	5003	BERGEN
S.K. Langeland AS	Obsterfelvegegen 3	4100	JØRPELAND
Rogaland fylkeskommune	Postboks 130 Sentrum	4001	STAVANGER